

Ξένη Δημητρίου - Βασιλοπούλου
Εισαγγελέας του Αρείου Πάγου

Ομιλία στην Επετειακή Εκδήλωση
για τον εορτασμό 182 χρόνων
από την ίδρυση του Αρείου Πάγου
στη νεώτερη Ελλάδα
1835 - 2017

Παρασκευή 9-6-2017

Ξενοδοχείο Χίλτον

Αγαπημένοι μας συνάδελφοι
Δικαστές και Εισαγγελείς της Ελλάδας
και των φίλων Χωρών Κύπρου, Γαλλίας
Σλοβακίας και Πορτογαλίας.

Αγαπημένοι μας προσκεκλημένοι, που θελήσατε να είστε μαζί μας σήμερα, που ο Άρειος Πάγος και η Εισαγγελία του Αρείου Πάγου μετά από 182 χρόνια λειτουργίας θέλησαν να αναστοχαστούν τα πεπραγμένα τους, να προβληματιστούν για το παρόν τους και να επαναπροσδιορίσουν το μέλλον τους.

Παγιδευμένοι και καθηλωμένοι όλοι μας από το δεκαδικό σύστημα των αριθμών, που επί αιώνες ακολουθούσε την επιστήμη των Μαθηματικών, θα βλέπαμε έναν επετειακό εορτασμό στα 100, στα 150, στα 180, στα 200 χρόνια και όχι στα 182.

Ξεχνάμε τους προτασιακούς τύπους του Αριστοτέλη (κατάφαση, άρνηση, συνεπαγωγή, ισοδυναμία, ταύτιση), που οδήγησαν τον Άγγλο μαθηματικό Boole, στους Πίνακες Αληθείας του και στο δυαδικό σύστημα 0,1 που αποτελεί τη βάση λειτουργίας των Ηλεκτρονικών Υπολογιστών ή περαιτέρω το οκταδικό ή δεκαεξαδικό σύστημα ή οποιοδήποτε άλλο, το οποίο μπορούμε να ορίσουμε και να δουλέψουμε πάνω σ' αυτό.

Τον Ιανουάριο του 2017 η Γενική Εισαγγελία της Ρωσικής Ομοσπονδίας γιόρταζε τα 295 χρόνια από την ίδρυσή της. Κανείς στη Ρωσία δεν αναρωτήθηκε γιατί δεν περίμενε το έτος 2022 για να γιορτάσει τα 300 χρόνια της.

Πάντως από την περίφημη δίκη του Κολοκοτρώνη από το 1833 έχουν περάσει 185 χρόνια!

Η επέτειος άλλωστε σηματοδοτεί έναν απολογισμό και κυρίως μια επανεκκίνηση σχέσεων, σχεδιασμών, υλοποίησης οραμάτων και την έχει πάντα ανάγκη το ανθρώπινο γένος.

Επειδή πολύς λόγος έγινε για τους αριθμούς και επειδή σύμφωνα με την Πυθαγόρεια Φιλοσοφία ο αριθμός 3 συμβολίζει το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον και ο αριθμός 4 «η τετρακτύς» συμβολίζει το χώρο, ας περιδιαβούμε το χωρόχρονο του Εισαγγελικού θεσμού στην Ελλάδα.

Ο όρος εισαγγελία παράγεται από το ρήμα «εισαγγέλλω» και εμφανίζεται ήδη από τον 5^ο π.χ. αιώνα στον Ησίοδο. «Εισαγγέλλω» σημαίνει: εισάγω, παρουσιάζω, κατηγορώ, καταγγέλλω, ενώ «εισαγγελία» σημαίνει την πληροφορία, την ανακοίνωση και στο δικαστικό πεδίο την δημόσια κατηγορία (βλ. *Γ. Μπαμπινιώτης, ετυμολογικό Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας, ιστορία των λέξεων – κέντρο λεξικολογίας, έκδ. 2009, σελ. 410*).

Κατά την αρχαιότητα συνεπώς, ο όρος «εισαγγελία» έχει διαφορετικό περιεχόμενο απ' αυτό που έχει σήμερα (βλ. *Παναγ. Δημόπουλος, εισαγγελία, έκδ. 2000 σελ. 13*).

Στην Πολιτεία των Αθηναίων ο όρος «εισαγγελία» σήμαινε τη μήνυση, που υποβαλλόταν στην Βουλή των Τετρακοσίων ή την Εκκλησία του Δήμου για σοβαρά εγκλήματα διαφθοράς και

έσχατης προδοσίας. Ο ρήτορας Υπερείδης (Βλ. Λόγος υπέρ Ευξενίππου, παρ. 7,8,29) έχει διασώσει τον κατά την εποχή του (390-322 π.Χ.) ισχύοντα ακόμη περί εισαγγελίας νόμο, ο οποίος όριζε: «...δὲν τὰς εισαγγελίας γίνεσθαι... εἴαν τις, φησί, τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων καταλύη...ἢ συνή ποι ἐπὶ καταλύσει τοῦ δήμου, ἢ εταιρικόν συναγάγη, ἢ εἴαν τις πόλιν τινὰ προδῶ ἢ ναύς ἢ πεζὴν ἢ ναυτικὴν στρατιάν, ἢ, ῥήτωρ ὢν, μὴ λέγειν τὰ ἀρίστα τῷ δήμῳ τῶν Ἀθηναίων, χρήματα λαμβάνων καὶ δωρεὰς παρά τῶν τ' ἀναντία πραττόντων τῷ δήμῳ.» Το ένδικο τούτο βοήθημα είχε το δικαίωμα να κινήσει και ενεργοποιήσει τη σχετική διαδικασία δίωξης και παραπομπής σε δίκη, κάθε «βουλόμενος» πολίτης.

Ο Αριστοτέλης στην Αθηναίων Πολιτεία (Αθην. Πολ.ΧLV.2) αναφέρει: «...έξεστιν δε και τοις ιδιώταις εισαγγέλειν ἢν αν βούλονται τῶν ἀρχῶν μὴ χρῆσθαι τοῖς νόμοις». Από τους λόγους των Αττικών Ρητόρων και άλλες αρχαίες πηγές προκύπτει, ότι κατά την ειδική διαδικασία της «εισαγγελίας» διώκονταν, συνήθως, στρατηγοί, (πολιτευόμενοι) ρήτορες και άλλοι άρχοντες της Αθηναϊκής πολιτείας (από την ιστοσελίδα της εισαγγελίας Α.Π.).

Γενικά η ίδρυση της Εισαγγελίας, ως θεσμού με τη σημερινή έννοια, στηρίζεται στην ανάγκη διαχωρισμού της ιδιότητας του Δικαστή από την ιδιότητα του κατηγορού. Πέρασε από πολλά στάδια και μορφές δια μέσου των αιώνων και εδραιώθηκε κατά την Γαλλική Επανάσταση και σήμερα υπάρχει σ' ολόκληρο τον

πολιτισμένο κόσμο, υπό παραλλαγές (βλ. *Εμμ. Παπαϊωάννου - Δικηγόρου «ο Εισαγγελεύς»* έκδ. 1980, σελ. 23 επ.).

Επί τουρκοκρατίας δεν μπορεί να γίνει λόγος για ύπαρξη Εισαγγελικού Θεσμού (βλ. *Γκέοργκ Μάουερ: Ελληνικός λαός κεφ. Β*).

Με το 10^ο/15 Δεκεμβρίου 1828 ψήφισμα της Δ' Εθνικής Συνέλευσης του Άργους «Περί διοργανισμού των δικαστηρίων» προβλέπεται η σύσταση και ενός «Ανεκκλήτου Κριτηρίου», στο οποίο προβλέπεται θέση εισαγγελέα, ο οποίος ονομάζεται «δημόσιος συνήγορος».

Ακολουθεί το Α' /6 Μαΐου 1829 ψήφισμα του Κυβερνήτη Ιωάν. Καποδίστρια, κατά το οποίο το δικαίωμα «εγκαλέσεως» (εγκλήσεως) ανήκει στην εξουσία και τον παθόντα από το έγκλημα, καθήκοντα δε κατηγορού ασκεί ο «εξεταστικός δικαστής», τον οποίον διορίζει το δικαστήριο.

Εν συνεχεία, εκδίδεται το υπ' αριθμ 152/15-27 Αυγούστου 1830 ψήφισμα του Κυβερνήτη «Περί διοργανισμού των δικαστηρίων» που προβλέπει το θεσμό του εισαγγελέα και καθορίζει την υπηρεσιακή κατάσταση και τις αρμοδιότητές του.

Το μέλος της Αντιβασιλείας του Όθωνα Georg Ludwig von Mauger (Γκέοργκ Λούντβιχ φον Μάουερ) επιδόθηκε στην οργάνωση της Δικαιοσύνης και σε σύντομο χρόνο ολοκλήρωσε τη σύνταξη και εισαγωγή του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας και του Οργανισμού των Δικαστηρίων. Τα νομοθετήματα αυτά είναι εμπνευσμένα από την γαλλική νομική σκέψη της εποχής τους και

μεταφυτεύουν στο νεοσύστατο ελληνικό κράτος θεσμούς του γαλλικού δικαστικού συστήματος.

Εισάγεται ο θεσμός του εισαγγελέα, όπως αυτός είχε διαμορφωθεί στη νομοθεσία του Ναπολέοντα.

Κατά τη ρύθμιση αυτή, ο εισαγγελέας ανήκει στην εκτελεστική εξουσία της πολιτείας, είναι «διαπεπιστευμένος» της Κυβέρνησης «παρά τοις Δικαστηρίοις» και χρησιμεύει ως σύνδεσμος μεταξύ αυτής και των δικαστηρίων. Είναι το όργανο με το οποίο η Κυβέρνηση διαβιβάζει στα δικαστήρια τις επιθυμίες και απόψεις της και εποπτεύει και ελέγχει την απονομή της δικαιοσύνης. Τον διορίζει και τον παύει ο Υπουργός Δικαιοσύνης χωρίς κανένα περιορισμό ή κριτήριο, μόνη δε εγγύηση της υπηρεσιακής του κατάστασης ήταν η εύνοια της Κυβέρνησης, η οποία συνήθως, εξαγοραζόταν με ενδοτισμό και αθέμιτες παραχωρήσεις του εισαγγελέα προς την Κυβέρνηση (από ιστοσελίδα Εισαγγελίας Α.Π.).

Με τον Οργανισμό των Δικαστηρίων και τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας της περιόδου της Αντιβασιλείας του Όθωνα, στην οργάνωση και λειτουργία του δικαστηρίου του Αρείου Πάγου εντάχθηκε, ως αυτοτελής αρχή, η Γενική Εισαγγελία του νεοσύστατου Ελληνικού Κράτους, έκτοτε δε, με τον τίτλο Εισαγγελία του Αρείου Πάγου, συνεχίζει την λειτουργία της (βλ.. *Εμμ. Παπαϊωάννου - Δικηγόρου «ο Εισαγγελεύς» έκδ. 1980, σελ. 33 επ.*).

Στις 16 Οκτωβρίου 1834 δημοσιεύθηκε το βασιλικό διάταγμα, με το οποίο ιδρύθηκε το Ανώτατο Δικαστήριο του ελεύθερου Ελληνικού Κράτους, που ονομάστηκε επισήμως Άρειος Πάγος από το ομώνυμο αρχαίο δικαστήριο.

Ο διορισμός των πρώτων δικαστών αυτού έγινε με το από 1/13 Ιανουαρίου 1835 βασιλικό διάταγμα. Ο πρώτος Πρόεδρος του Αρείου Πάγου ήταν ο Χριστόδουλος Κλωνάρης (1788-1849), δικηγόρος στην πόλη του Ναυπλίου και Υπουργός της Δικαιοσύνης στην Κυβέρνηση του Ιωάννη Καποδίστρια και ο πρώτος Εισαγγελέας αυτού ο Ανδρόνικος Πάικος, μέχρι τότε Πρόεδρος του προσωρινού δικαστηρίου Μεσολογγίου (από ιστοσελίδα Εισαγγελίας Α.Π.).

Από το 1835, χρονολογία που δύναται να θεωρηθεί ως έτος καθίδρυσης της Εισαγγελίας στο νεότερο Ελληνικό Κράτος, έως και σήμερα (2017) στον κλάδο έχουν υπηρετήσει εκατοντάδες Εισαγγελείς. Τριάντα τρεις (33) από αυτούς έγιναν Εισαγγελείς του Αρείου Πάγου.

Ανδρόνικος Πάικος 1835-1837 & 1857-1866

Δημήτριος Σούτζος 1837-1847

Ιωάννης Σωμάκης 1848-1857

Κωνσταντίνος Προβελέγγιος 1866-1873

Αδαμάντιος Παπαδιαμαντόπουλος 1873-1885

Γεώργιος Μαντζούφας 1886-1892

Αχιλλεύς Αγαθόνικος 1892

Δημοσθένης Τσιβανόπουλος 1892-1911

Ματθαίος Χατζάκος 1911-1917 & 1920-1921

Νικόλαος Βάφας 1923-1929

Κωνσταντίνος Γεωργιάδης 1930-1935

Λουκάς Γιδόπουλος 1935-1939

Άγγελος Μπουρόπουλος 1939-1945 & 1946-1950

Χρήστος Οικονόμου 1946

Δημήτριος Κιουσόπουλος 1950-1962

Κωνσταντίνος Κόλλιας 1962-1968

Κωνσταντίνος Θανόπουλος 1968-1970

Παναγιώτης Θεράπος 1970-1974

Ευστάθιος Μπλέτσας 1974-1977

Σόλων Ράγκας 1977-1979

Κωνσταντίνος Φαφούτης 1979-1985

Κωνσταντίνος Σταμάτης 1985-1986

Παναγιώτης Κωνσταντινόπουλος 1986-1989

Γεώργιος Πλαγιανάκος 1989-1993

Αθανάσιος Σιούλας 1993-1996

Παναγιώτης Δημόπουλος 1996-2001

Διονύσιος Κατσιρέας 2001-2002

Ευάγγελος Κρουσταλάκης 2002-2003

Δημήτριος Λινός 2003-2006

Γεώργιος Σανιδάς 2006-2009

Ιωάννης - Σπυρίδων Τέντες 2009-2013

Ευτέρπη Κουτζαμάνη 2013-2016

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι στην ιστορία του Εισαγγελικού θεσμού (από το 1835 και μετά) οι περισσότεροι εισαγγελείς του Αρείου Πάγου δεν προέρχονται από τον εισαγγελικό κλάδο, αλλά από τον Δικαστικό.

Μέχρι και την αναθεώρηση του Συντάγματος του 1975 κύριο χαρακτηριστικό του Εισαγγελικού θεσμού ήταν η άμεση εξάρτησή του από την εκτελεστική εξουσία, με αποτέλεσμα μάλιστα να μην θεωρείται ο Εισαγγελέας μέλος του Δικαστικού Σώματος, αλλά μέλος της εκτελεστικής εξουσίας.

Μετά το έτος 1975 τίθενται τα πρώτα θεμέλια για την ανεξαρτητοποίηση και Δικαστικοποίηση του θεσμού. Σχετικά είναι τα άρθρα 87 και 88 του ισχύοντος Συντάγματος.

Από τα παραπάνω αναφερθέντα ονόματα Εισαγγελέων του Αρείου Πάγου άλλα παραπέμπουν σε «θετικούς συνειρμούς» και άλλα σε αρνητικούς. Άλλοι αποτελούν παραδείγματα προς μίμηση και άλλοι παραδείγματα προς αποφυγή.

Επί [Αντιβασιλείας](#) πριν την ενηλικίωση του [Βασιλιά Όθωνα](#), ο Edward Mason (Έντουαρντ Μείσον) προήχθη σε Γενικό Εισαγγελέα και κλήθηκε να οργανώσει την νεότευκτη αυτή δικαστική υπηρεσία. Ήταν ο δημόσιος κατήγορος στη δίκη των

αγωνιστών [Θεόδωρου Κολοκοτρώνη](#) και [Δημητρίου Πλαπούτα](#), το 1833 ζητώντας τη θανατική τους καταδίκη για έσχατη προδοσία. Στην ιστορία όμως του Εισαγγελικού θεσμού το όνομά του είναι γραμμένο με μαύρα γράμματα.

Πρώτος Εισαγγελέας θεωρείται ο Ανδρόνικος Πάικος, Μακεδόνας αγωνιστής της επανάστασης του 1821, Καθηγητής Πανεπιστημίου, Πολιτικός, πληρεξούσιος σε δυο εθνοσυνελεύσεις και υπουργός σε τρεις κυβερνήσεις.

Στο σημείο αυτό θέλω ιδιαίτερα να τονίσω την επαινετή προσπάθεια των συναδέλφων εκείνων, οι οποίοι μετά την αποχώρησή τους από το σώμα, προσπαθούν μέσα από το συγγραφικό τους έργο, να μεταφέρουν την εμπειρία τους στους νεότερους συναδέλφους. Από τα βιώματα και τις υπηρεσιακές αυτές εμπειρίες των συναδέλφων, μπορεί να αντλήσει κάποιος σημαντική πληροφόρηση για την κατάσταση στη δικαιοσύνη κατά τους χρόνους που άσκησαν τα καθήκοντά τους.

Ενδεικτικά στο σημείο αυτό, επιθυμώ να αναφέρω τα αξιόλογα βιβλία του επίτιμου Εισαγγελέα Εφετών Παύλου Δελλαπόρτα, με τον τίτλο «το σημειωματάριο ενός Πιλάτου» και το «λιθάρι του Σίσυφου» (αμφότερα εκδόσεις ΘΕΜΕΛΙΟ, 1977 και 1979, αντίστοιχα).

Τα δύσκολα χρόνια απονομής της δικαιοσύνης κατά τη δικτατορία από το 1967 έως το 1974 περιγράφει ο Αντεισαγγελέας του Α.Π. ε.τ. Παναγιώτης Νικολοδήμος, στο βιβλίο του «Το ημερολόγιο ενός Εισαγγελέως» (εκδ. Ι. Φλώρος -2002, σελ. 109 επ.). Θα ήταν όμως παράλειψή μας να μην αναφέρουμε τις διώξεις που δέχθηκαν όσοι Δικαστικοί Λειτουργοί της εποχής εκείνης «είχαν γραφτεί στον μαυροπίνακα» αυτών που ασκούσαν την εξουσία με την βία και την απειλή των όπλων και οι οποίοι διώχθηκαν από το Δικαστικό Σώμα (βλ. το βιβλίο του τέως Αρεοπαγίτου Αντωνίου Φλώρου, με τον τίτλο «Δημοκρατία-Ελευθερία», Αθήνα 1973).

Επίσης, λίαν αξιόλογο είναι το πόνημα του Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου ε.τ. Παναγιώτη Δημόπουλου «η εισαγγελία» (εκδόσεις Αντώνη Ν. Σάκκουλα, 2000), όπου αναλυτικά εκτίθεται το Πολίτευμα των Αθηνών, οι Αρχές στην Αθηναίων Πολιτεία, η Εισαγγελία κατά το Αττικό Δίκαιο, η Εισαγγελία κατά τους νεότερους χρόνους και κατά το ισχύον Δίκαιο, καθώς και βιογραφίες πολλών από τους διατελέσαντες Εισαγγελείς του Αρείου Πάγου, καθώς και εκείνο του Γεωργίου Σανιδά Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου ε.τ., με τίτλο «Αγωνία και Αγώνας για τη Δικαιοσύνη» (εκδόσεις Αντώνη Ν. Σάκκουλα,).

Στο σημείο αυτό δεν μπορεί κανείς να ξεχάσει φωτεινά ονόματα του Εισαγγελικού Κλάδου, όπως του Άγγελου Μπουρόπουλου (1880 -1965), του Κωνσταντίνου Σταμάτη (1919 – 1992), του Ευάγγελου Κρουσταλάκη (1936 -2007) και τόσων

άλλων απόντων και παρόντων, που θα με συγχωρέσουν που δεν θα τους αναφέρω ονομαστικά.

Όπως, όμως είπαμε στην αρχή ε π έ τ ε ι ο ς του Αρείου Πάγου και της Εισαγγελίας του Αρείου Πάγου σημαίνει επανεκκίνηση, σημαίνει νέους στόχους, σημαίνει όραμα.

Η εποχή που ζούμε και τα διεθνή δεδομένα αλλά και οι δύσκολες καταστάσεις της Χώρας μας θέτουν τον πήχυ πολύ ψηλά.

Μαζί με τους συναδέλφους μου έχουμε αποφασίσει να περάσουμε τον πήχυ.

Στόχοι μας:

- Η συνεχής μας εκπαίδευση σε νέα πεδία της αντιμετώπισης του εγκλήματος για όλους τους Εισαγγελικούς Λειτουργούς της Επικράτειας.
- Προσέγγιση των προσωπικών και οικογενειακών δυσκολιών τους με ενσυναίσθηση και φροντίδα από τους Προϊσταμένους τους.
- Αποτελεσματική αντιμετώπιση της διαφθοράς, της τρομοκρατίας, της εμπορίας ανθρώπων και ναρκωτικών, εγκλημάτων ενδοοικογενειακής βίας και σε επίπεδο πρόληψης και σε επίπεδο καταστολής.
- Προστασία των δικαιωμάτων των ευάλωτων ομάδων, των ανήλικων παραβατών, των ανήλικων θυμάτων, των προσφύγων, των μεταναστών και κυρίως των ασυνόδευτων ανήλικων.

- Φροντίδα για τους κρατούμενους κατά την εκτέλεση των ποινών όσο αυτοί βρίσκονται σε Καταστήματα Κράτησης αλλά και όταν αποφυλακίζονται, ώστε να μην έχουμε υποτροπή.
 - Στήριξη των Προγραμμάτων Απεξάρτησης για τους κρατούμενους, συμβολή μας στην εκπαίδευσή τους, στην επαφή τους με την Τέχνη και την απόκτηση επαγγελματικών δεξιοτήτων.
 - Συμπράξεις μας και συνεκπαιδεύσεις μας με τους αστυνομικούς και λοιπούς ανακριτικούς υπαλλήλους και υπαλλήλους ελεγκτικών σωμάτων.
 - Συμπράξεις μας με Διεθνείς Οργανισμούς και Υγιείς Μ.Κ.Ο. για τη στήριξη των ευάλωτων ομάδων.
 - Άνοιγμα των Υπηρεσιών μας προς την κοινωνία.
 - Άνοιγμα και συμπράξεις των Υπηρεσιών μας με τις Υπηρεσίες των άλλων Χωρών της Ευρωπαϊκής μας οικογένειας αλλά και τρίτων Χωρών για την ανταλλαγή γνώσεων και εμπειριών αλλά και διασύνδεσή μας με διεθνή fora.
- Οι Εισαγγελίες του μέλλοντος δεν μπορεί να είναι τίποτ'άλλο, εκτός από Εισαγγελίες με ανθρώπινο πρόσωπο.